

Studentų ir virtualios mokymosi aplinkos sąveika. Išankstinių nuostatų tyrimas

Lina TANKELEVIČIENĖ (ŠU)

el. paštas: linar@takas.lt

1. Įvadas

Giovanni Giacometti Ceroni teigimu [5] per pastaruosius 10 metų pakankamai didelė dalis IT projektų sužlugę. Taip atsitiko ne dėl techninių kliūčių ar kūrėjų klaidų, o dėl vartotojų motyvacijos trūkumo ir pasipriešinimo inovacijai. Dauguma įmonių nėra nusiteikę prieš inovacijas, tačiau tokį nusiteikimą reikia ir toliau palaikyti. Įvairių autorių darbuose (Robin Mason ir Martin Weller, Noriko Hara ir Rob Kling) nagrinėjamos konkrečios situacijos, kai IT panaudojimas mokymo procese sukelia emocinį nepasitenkinimą, frustracijas. Nuostata, kad kompiuterio panaudojimas mokymo procese garantuoja mokymo proceso efektyvumą ir kokybės didinimą, keičia nuostata, kad kompiuterinės sistemos nepagerins mokymo proceso, tik vartotojai tai gali padaryti [4].

1999–2000 m. Šiaulių universitete atlikti tyrimai rodo, kad:

- 1) dėstytojai turi galimybę taikyti šiuolaikines informacines technologijas, o dauguma moksleivių, besimokančių Šiaulių universitete, gali jomis pasinaudoti;
- 2) dauguma dėstytojų ir moksleivių distancinį mokymą, įvairias jo apraiškas vertintų palankiai [1], [2].

Iš gautų rezultatų matyti, kad dabar pats tinkamiausias metas kuo plačiau integruoti įvairias informacines technologijas į mokymo procesą.

2. Problema

Virtualią mokomąją aplinką galima panaudoti tiek distancinėse, tiek tradicinėse studijose. Atviras klausimas: kaip tokioje aplinkoje organizuoti mokymo procesą, kad būtų pasiekiami kuo geresnių rezultatų. Šia tema yra paskelbta nemažai publikacijų, tačiau tyrimai vyksta ir toliau. Pirmą to priežastis – nuolatinis informacinių technologijų tobulėjimas ir naujų technologijų atsiradimas. Antra priežastis – nėra kompleksinių pasaulinės reikšmės tyrimų, o pavienių tyrimų rezultatus sunku apibendrinti [6]. John G. Wells teigimu, internetinio kurso efektyvumą lemia ne tik parengiamųjų darbų bei instruktorių darbo kokybė, bet ir studentų išankstinės nuostatos kompiuterių naudojimo ir naujos mokymosi formos atžvilgiu, kompiuterių naudojimo įgūdžiai, mokymosi stilius ir kt. [7]. Šiuo tiriamuoju darbu stengiamasi atskleisti, išryškinti ir paanalizuoti studentų bei moksleivių išankstinės nuostatas virtualios mokomosios aplinkos atžvilgiu.

3. Vartojami terminai

Virtuali mokomoji aplinka – tai vieta internete, kurioje „kompiuterinėmis komunikacijomis sukuriama elektroninis įprastinėje klasėje, institute ar universitete vykstančių diskusijų, dėstymo, žinių patikrinimo, mokymo proceso palaikymo bei apskaitos analogas“ (Rimantas Petrauskas, Pranešimas WIS '99).

Išankstinių nuostatų tyrimas – serija klausimų, skirtų nustatyti, kaip, respondento nuomone, jam patiktų virtuali mokomoji aplinka, kurios dalys atrodytų reikšmingesnės, kurios malonesnės, kaip jis jaustųsi mokydamasis nauja forma. Studentų ir virtualios mokymosi aplinkos sąveika suprantama kaip:

- studentų išitraukimas į mokomąjį procesą;
- studentų dalyvavimas mokomajame procese;
- rezultatų pasiekimas.

4. Procedūros

Buvo apsvarstyti įvairūs studentų ir virtualios mokymosi aplinkos sąveikos aspektai. Nuostatų tyrimo priemone pasirinkta anketa. Klausimynas parengtas remiantis problemų, kylančių mokantis virtualioje mokomojoje aplinkoje, išskirimu [3]. Anketos klausimyne buvo analizuojamos tokios temos:

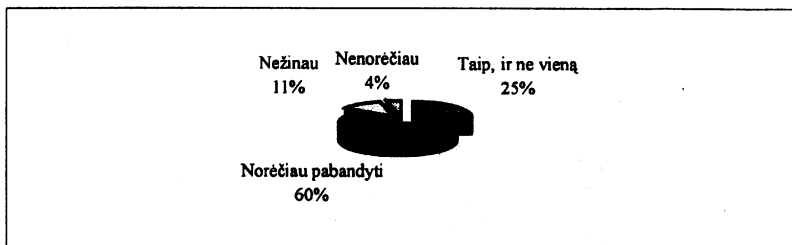
- entuziazmas virtualiosios mokomosios aplinkos atžvilgiu;
- mokymosi galimybės;
- mokomosios medžiagos pateikimas internete;
- galimos bendravimo tarp studentų ir tarp studentų bei dėstytojų priemonės;
- vertinimas, atliekamas iš dalies arba vien kompiuterinės sistemos;
- savybės, reikalingos sėkmingam internetinio kurso baigimui;
- skirtumai siekiant rezultato (mokantis įprastiniu būdu ir mokantis virtualioje mokomojoje aplinkoje).

Klausimyną sudarė 23 klausimai. 4 klausimai buvo atviro tipo, 1 klausimas – pusiau uždaro tipo, visi kiti – uždaro tipo. 4 klausimai buvo bendro pobūdžio, t.y., buvo klausiama socialinės padėties (moksleivis ar studentas), kiek laiko per dieną vidutiniškai praleidžia prie kompiuterio ir kiek internete bei kokias turėtų galimybes naudotis elektroniniu paštu, parsisiųsti medžiagą iš interneto, naršyti tiek laiko internete, kiek reikia. Visi kiti klausimai tiesiogiai atspindi tam tikrus besimokančiųjų ir virtualios mokymosi aplinkos sąveikos aspektus. 16 klausimų naudojama Likerto skalė.

Buvo apklausti 105 respondentai – aukštesniųjų klasių moksleiviai (55) ir studentai (50).

5. Rezultatai

1 pav. pateikiami duomenys apie studentų ir moksleivių pasiryžimą studijuoti internetu. Dauguma apklaustųjų (60%, 63) pareiškė norį pabandyti. Remdamiesi šiais duomenimis

1 pav. Respondentų pasiryžimas baigti kursą, teikiamą internetu.

galime teigti, kad nuo pirmojo bandymo sėkmės labai priklausys vėlesnė besimokančiųjų nuomonė apie šią naują mokymosi formą.

Respondentų galimybės mokytis ne universiteto patalpose atsispindi 1 lentelėje.

Svarbiausiais naujos mokymosi formos privalumais respondentai pripažįsta galimybę derinti darbą ir mokymąsi (82%, 86) bei prisiderinimą prie studento mokymosi tempo (73%, 77). Net 94% apklaustųjų (99) pritaria teiginiui, kad mokymasis internetu labai tinka studentams, kurie negali pagal tvarkaraštį lankyti paskaitų.

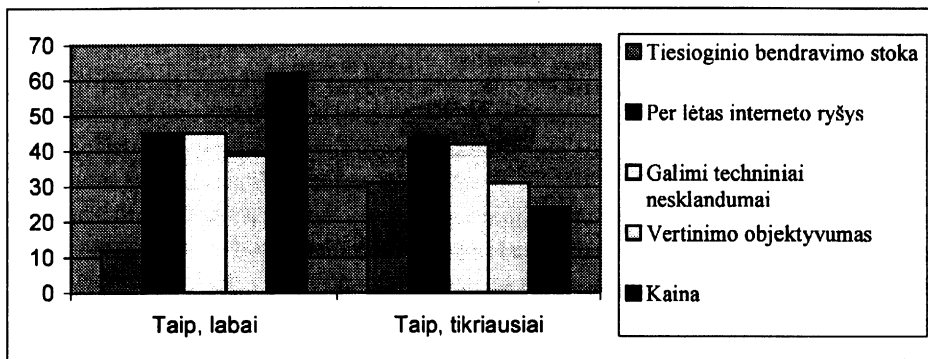
59% apklaustųjų (62) pareiškė labai nerimaujant dėl internetinio kurso kainos. Tai yra pagrindinė studentų ir moksleivių nerimo priežastis. Taip pat pakankamai daug apklaustųjų labai nerimauja dėl per lėto internetinio ryšio ir galimų techninių nesklandumų (43%).

Studentų vertinimas yra viena iš opesnių problemų, kylančių organizuojant mokymo procesą virtualioje mokomojoje aplinkoje. Integruotos testavimo sistemos panaudojimo pranašumas yra tas, kad studentas gali iš karto sužinoti rezultatą. Be to, toks žinių patikrinimo būdas atliepia pagrindines virtualios mokomosios aplinkos idėjas. Kita vertus, dėstytojas niekada nebus tikras dėl to, kad atsakinėja tas studentas, kuris privalo atsakinėti. Į anketą buvo įtrauktas klausimas „Kaip manote, kokia dalis studentų, turėdami galimybę sukčiauti atsiskaitymų metu, ja pasinaudos?“. Atsakymai svyruoja nuo 0% iki 100% (vidutiniškai 66,4%). Tiriant atsakymus į klausimą „Kaip manote, kas objektyviau Jus įvertintų – dėstytojas ar kompiuterinė sistema?“ pastebėta, kad vienodos nuomonės apklaustieji neturi. Daugiausiai respondentų pasirinko atsakymą „Kartais dėstytojas, kartais kompiuterinė sistema“ (30%, 31).

Į klausimą „Ar turėtų įvykti bent vienas tiesioginis dėstytojo ir studento susitikimas?“ 70%(73) respondentų atsakė „Taip“ ir 21%(22) atsakė „Tikriausiai taip“. Remiantis šiais

1 lentelė. Galimybės mokytis ne universiteto patalpose

Ar turėtų galimybę ne universiteto patalpose:	Moksleiviai	Studentai	Visi
naudotis elektroniniu paštu	44%	52%	48%
parsisiųsti medžiagą iš interneto	33%	50%	41%
naršyti internete (susipažinti su mokomąja medžiaga, atlikti užduotis, aptarti iškilusius klausimus su dėstytoju, kitais studentais ir pan.)	33%	56%	44%

2 pav. Apklaustųjų nurodomos nerimo priežastys.

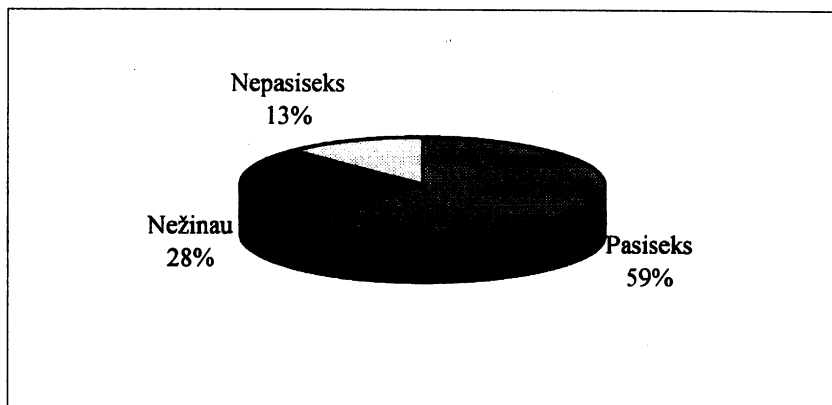
duomenimis galima daryti išvadą, kad dauguma apklaustųjų dar kaip reikiant ir tiksliai neišsivaizduoja veikiančios tokios mokymo sistemos. Noras išbandyti naujoves yra, bet prisirišimas prie įprastų dalykų taip pat egzistuoja. Į tai diegiant naujoves reikės atsižvelgti.

Penkių balų skale studentai ir moksleiviai vertino kiekvienos virtualios mokomosios aplinkos dalies svarbą, reikšmingumą bei patrauklumą, įdomumą. Rezultatai pateikti 2 lentelėje.

2 lentelė. Svarbiausios ir patraukliausios virtualios mokomosios aplinkos sudėtinės dalys (apklaustųjų požiūriu)

Svarbios, reikšmingos	Įdomi, maloni, patraukli
1. Kurso medžiaga	1. Daugialypės terpės (multimedia) resursų saugykla
2. Užduotys	2. Failų parsisiuntimas-nusiuntimas
3. Testai	3. Integruota elektroninio pašto posistemė
4. Savo žinių bei įgūdžių patikrinimo priemonės	4. Savo žinių bei įgūdžių patikrinimo priemonės
5. Kurso aprašymas, struktūra, tvarkaraštis	5. Kurso medžiaga
6. Failų parsisiuntimas-nusiuntimas	6. Tiesioginio bendravimo priemonės

Į klausimą „Ar tikėtis, kad pirmas Jūsų bandymas mokytis internetu pasiseks?“ teigiamai atsakė 59%(23+39) respondentų. Nei vienas iš apklaustųjų nebuvo mokėsis Internetu. Pakankamai didelė dalis respondentų nežino, kokių rezultatų gali tikėtis. Taip pat iš gautų duomenų matyti, kad respondentai neturi vienos nuomonės apie mokymosi sunkumą ir rezultatų mastą, jų pritaikomumą.

3 pav. Mokymosi sėkmės prognozavimas.

6. Išvados

1. Moksleiviai ir studentai nėra nusiteikę prieš įprasto mokymosi būdo pakeitimą ir linkę tikėti sėkme taikant inovacijas.
2. Pakankamai daug atsakymų „Nežinau“ į įvairius klausimus rodo, kad patys moksleiviai ir studentai pernelyg nesidomi tokia mokymosi forma, galbūt todėl, kad nemato jos realizavimo pavyzdžių.
3. Tyrimas yra žvalgomasis, todėl negalima jo rezultatų taikyti visai moksleivių ir studentų aibei. Ateityje planuojama tirti jau pasirinkusių internetinių kursų studentų nuostatas virtualios mokymosi aplinkos atžvilgiu ir jų kaitą mokymosi metu.

Literatūra

- [1] L. Kaklauskas, Distancinio mokymo prielaidų analizė Šiaulių universitete, *Informacinės visuomenės formavimas ir etika internete*, 13–18.
- [2] L. Kaklauskas, Distancinio mokymo taikymo galimybių papildomam moksleivių ugdymui įvertinimas, *Liet. matem. rink.*, 40, Matematikos ir informatikos institutas, Vilnius, 191–196 (2000).
- [3] L. Tankelevičienė, Virtualių kursų kūrimas: idėjos ir problemos, *Pranešimas, skaitytas LMD konferencijoje* (2000).
- [4] Karen C. Fox, Mark N. Frolick, Evolving learning environments, *The Journal of Computer Information Systems*, Stillwater, 72–76 (2000), <http://proquest.umi.com>
- [5] G.G. Ceroni, Success drivers in an electronic performance support project, *European Journal of Open and Distance Learning*, <http://kurs.nks.no/eurodl/shoen/giacometti/giacometti.html>.
- [6] B. Holmberg, Status and trends of distance-education research, *Research and Innovation in Open and Distance Learning, The First Research Workshop of EDEN, Book of Essays* (2000). <http://www.eden.bme.hu/contents/r-net/r-net.html>.
- [7] J.G. Wells, Effects of an on-line computer-mediated communication course, Prior computer experience and internet knowledge, and learning styles on students' Internet attitudes computer-mediated technologies and new educational challenges, *Journal of Industrial Teacher Education*, 37(3).

Student and virtual learning environment interaction. Research of advanced attitudes

L. Tankelevičienė

Educational institutions are interested in attempting to increase the variety and number of course offerings by using alternative delivery systems including the Internet. Implementing virtual learning environments is one of the ways to do so. This paper deals with results of questionnaire, which was made to identify advanced students and schoolchildren attitudes towards virtual learning environments.